

საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება და განათლების როლი გენდერულ თანასწორობასთან მიმართებაში

ტატიანა გვილავა
სტუ-ს დოქტორანტი

მურად შონია
სტუ-ს ასოცირებული პროფესორი

რეზიუმე

გენდერული ცნობიერების ამაღლება მიზნად ისახავს გენდერული (უ)თანასწორობის შესახებ ზოგადი მგრძნობელობის, გაგებისა და ცოდნის გაზრდას. ცნობიერების ამაღლება არის პროცესი, რომელიც ხელს უწყობს იდეების გაცვლას, ურთიერთგაგების გაუმჯობესებას და საზოგადოების ცვლილებისთვის საჭირო კომპეტენციებისა და უნარების განვითარებას. გენდერული ცნობიერების ამაღლება ნიშნავს სანდო და ხელმისაწვდომი ინფორმაციის მიწოდებას გენდერული თანასწორობის, როგორც დემოკრატიული საზოგადოებების ძირითადი ღირებულების უკეთ გაგების მიზნით.

ნაშრომში წარმოდგენილია გენდერული ცნობიერების ამაღლება, როგორც გენდერული ინტეგრაციის მეთოდი, რაც გადამწყვეტ როლს თამაშობს გენდერული პერსპექტივის ინტეგრირებისთვის პოლიტიკაში, საჯარო სექტორში, პროექტებსა და სერვისებში, რომლებიც პასუხობენ ქალებისა და მამაკაცების სხვადასხვა საჭიროებას.

საკვანძო სიტყვები: პერსპექტივები, პროგრესი, ინფორმირებულობა, გენდერი, სტერეოტიპები, ინტერპერსონალური, ლობირება.

RAISING PUBLIC AWARENESS AND THE ROLE OF EDUCATION IN RELATION TO GENDER EQUALITY

Tatiana Gvilava

PhD student of GTU,

Murad Shonia

Associate Professor of GTU

ABSTRACT

Gender awareness raising aims to increase general sensitivity, understanding and knowledge about gender (in)equality. Awareness-raising is a process that facilitates the exchange of ideas, improving mutual understanding and developing competencies and skills necessary for societal change. Raising gender awareness means providing reliable and accessible information for better understanding of gender equality as a basic value of democratic societies.

The paper presents gender awareness raising as a

method of gender integration, which plays a crucial role in integrating a gender perspective in politics, public sector, projects and services that respond to the different needs of women and men.

Key words: perspectives, progress, awareness, gender, stereotypes, interpersonal, lobbying.

შესავალი

გენდერული ცნობიერების ამაღლება მიზნად ისახავს ხელი შეუწყოს და ნაახალისოს გენდერთან დაკავშირებული გამოწვევების ზოგადი გაგება, მაგალითად, ქალთა მიმართ ძალადობა და გენდერული ხელფასების სხვაობა. ის ასევე მიზნად ისახავს აჩვენოს, თუ როგორ მოქმედებს ღირებულებები და ნორმები ჩვენს რეალობაზე, ამსხვრევს სტერეოტიპებს და მხარს არ უჭერს სტრუქტურებს, რომლებიც წარმოქმნიან უთანასწორობას.

გენდერული ცნობიერების ამაღლება მნიშვნელოვან როლს ასრულებს ქალებისა და მამაკაცების ინფორმირებაში გენდერული თანასწორობის, გენდერულად თანასწორი საზოგადოების უპირატესობებისა და გენდერული უთანასწორობის შედეგების შესახებ. მაგალითად, გენდერული თანასწორობის ხელშეწყობის დადასტურებული ეკონომიკური სარგებელის შესახებ ცნობიერების ამაღლება, როგორცაა ძლიერი, დადებითი გავლენა მთლიან შიდა პროდუქტზე (მშპ) და დასაქმების მაღალ დონეებზე და გენდერული უთანასწორობის ღრმა ნეგატიური ზემოქმედების შესახებ, მაგალითად, ის ფაქტი, რომ ქალები სიღარიბის უფრო მაღალი რისკის ქვეშ არიან დასაქმების დაბალი პერსპექტივის გამო.

გენდერული ცნობიერების ამაღლება მიზნად ისახავს შეცვალოს დამოკიდებულებები, ქცევები და შეხედულებები, რაც აძლიერებს უთანასწორობას ქალებსა და მამაკაცებს შორის. აქედან გამომდინარე, გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს ცნობიერების ამაღლების მეთოდების შემუშავებას, რომელიც ქმნის ხელსაყრელ სივრცეს დებატებისთვის, ხელს უწყობს პოლიტიკურ ინტერესსა და მობილიზაციას. ამ გზით ისინი ხელს უწყობენ ფართო მხარდაჭერისა და პოლიტიკური ნების მოპოვებას გენდერული ინტეგრაციისა და გენდერული თანასწორობის პოლიტიკის განხორციელებისთვის.

გენდერული ცნობიერების ამაღლება მიდის პა-

რალელურად გენდერული თანასწორობის ტრენინგთან, როგორც საჭირო ინფორმაციისა და ცოდნის გადასაცემად ქმედებების განსახორციელებლად. ეს განსაკუთრებით ეხება პოლიტიკის პროცესებში ჩართულ აქტორებს, რადგან ეს მათ საშუალებას აძლევთ შექმნან ინტერვენციები, რომლებიც ეხება ქალებისა და მამაკაცების პრიორიტეტებსა და საჭიროებებს.

გენდერული ცნობიერების ამაღლების მიზნები

ძირითადი ფაქტების, მტკიცებულებებისა და არგუმენტების მიწოდება გენდერულ თანასწორობასთან დაკავშირებულ სხვადასხვა საკითხზე გენდერული (არა)თანასწორობის შესახებ ცნობიერებისა და ცოდნის გაზრდის მიზნით;

ხელი შეუწყოს კომუნიკაციას და ინფორმაციის გაცვლას გენდერული (უ)თანასწორობის შესახებ ურთიერთგაგებისა და სწავლის გასაუმჯობესებლად;

თემებისა და მთლიანად საზოგადოების მობილიზება გენდერული თანასწორობის შესახებ დამოკიდებულებებში, ქცევებსა და შეხედულებებში აუცილებელი ცვლილებების განსახორციელებლად. თუმცა გენდერული თანასწორობის შესახებ ინფორმაციის მიწოდება და ცნობიერების ამაღლება ავტომატურად არ იწვევს სოციალურ ცვლილებებს. გენდერული ცნობიერების ამაღლების ინიციატივებს შეიძლება შეხვდეს დაბრკოლებები და წინააღმდეგობა, რომლებიც საჭიროებს გულდასმით განხილვას და გადალახვას.

როგორ მუშაოს გენდერული ცნობიერების ამაღლება

გენდერული ცნობიერების ამაღლება შეიძლება იყოს ორგანიზაციაში ან დაწესებულებაში ცნობიერების ამაღლების შიდა პროცესების ნაწილი და/ან შეიძლება იყოს დაგეგმილი გარე აქტივობების ნაწილი, რომელიც მიმართულია ფართო საზოგადოებისთვის ან მიზნობრივი ჯგუფისთვის.

როგორც გენდერული მეინსტრიმინგის მეთოდი, გენდერული თანასწორობის შესახებ ცნობიერების ამაღლება შეიძლება ჩაითვალოს კონკრეტულ აქტივობად, რომელიც განხორციელდება პოლიტიკის, პროგრამებისა თუ პროექტების ფარგლებში. ეფექტური რომ იყოს, ცნობიერების ამაღლების პროცესი უნდა გამოავლინოს და დააკმაყოფილოს ჩართული აქტორების საჭიროებები და ინტერესები. ამის მიღწევა შესაძლებელია შემდეგი ძირითადი საკითხების ყურადღების მიქცევით:

ვინ არის სამიზნე ჯგუფი

გენდერული ცნობიერების ამაღლების ნებისმიერი ინიციატივის დაწყებამდე გასათვალისწინებელია

ღია მიზნობრივი ჯგუფის სოციალ-დემოგრაფიული მახასიათებლები (მაგ. სქესი, ასაკი, ეთნიკური წარმომავლობა, განათლების დონე და სხვა შესაბამისი მახასიათებლები) ცნობიერების ამაღლების მორგებული ინიციატივების შემუშავების მიზნით. გარდა ამისა, აზრის ლიდერები ასევე შეიძლება შეირჩეს სამიზნე აუდიტორიის ქვესეგმენტად, რადგან, როგორც ჯგუფის გავლენიან წევრებს, შეუძლიათ ხელი შეუწყონ საზოგადოების ცვლილებებს.

რა არის გზავნილის შინაარსი

გაგზავნილი გზავნილი და ცნობიერების ამაღლების აქტივობების შინაარსი უნდა იყოს შემუშავებული და განსახილველი გენდერული თანასწორობის კონკრეტულ თემებზე. მესიჯის გადმოცემასა და ჩარჩოში მოყვანის გზამ შეიძლება გავლენა მოახდინოს მის აღქმაზე და მის მთლიან ეფექტზე. ჩარჩოს ფაქტორები მოიცავს სიტყვებისა და გამოსახულების არჩევანს, ემოციების ან ფაქტების და რაციონალური არგუმენტების გამოყენებას და (უ)მოქმედების შედეგების დანაკარგად ან მოგებად წარმოჩენას. მნიშვნელოვანია, რომ შეტყობინების შინაარსი სანდო უნდა იყოს. მან უნდა მიაწოდოს ინფორმაცია, რომელიც არის ზუსტი და აღქმული, როგორც ზუსტი, ნყაროს დადასტურების მონაცემებზე დაყრდნობით.

გენდერული ცნობიერების ამაღლების რომელი ღონისძიებები უნდა იქნას გამოყენებული

შერჩეული ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებების ტიპი დამოკიდებული იქნება კონტექსტზე და გამოვლენილ მიზნებზე პოლიტიკის, პროგრამის ან პროექტის თვალსაზრისით. გზავნილის გასაძლიერებლად მიზანშეწონილია ინტეგრირებული საკომუნიკაციო პროგრამა, რომელიც აერთიანებს სხვადასხვა არხებს. ეს შეიძლება შეიცავდეს:

საკომუნიკაციო ინიციატივები, რომლებიც მიზნად ისახავს საკვანძო გზავნილების ფართოდ გავრცელებას, რომელიც მოიცავს ფართომასშტაბიან მედიას, როგორიცაა ტელევიზია, გაზეთები, რადიო და ვებსაიტები;

საჯარო ღონისძიებები (მაგ. კონცერტები, საინფორმაციო ჯიხურები ფესტივალებზე და ა.შ.) გზავნილის გადასაცემად კონკრეტული სამიზნე ჯგუფისთვის, როგორიცაა ახალგაზრდები;

სოციალური მედია და სოციალური ქსელები, რომლებიც გვთავაზობენ ინტერაქტიულობის შესაძლებლობას და გზავნილის ვირუსული გავრცელების პოტენციალს ონლაინში;

თემზე დაფუძნებული ინიციატივები ადგილობრივ კონტექსტში თემების მობილიზებისთვის, ქალების გაძლიერებისა და გენდერული თანასწორობის შესახებ თემის დიალოგის ხელშეწყობის მიზ-

ნით, მაგალითად: საჯარო შეხვედრების, პრეზენტაციების, სემინარების, არაფორმალური სოციალური ლონისძიებების მეშვეობით ინტერპერსონალური და მონაწილეობითი მიდგომების გამოყენებით;

სტატიკური და მოგზაურობის გამოყენება და ჩვენება

ბეჭდური მასალები - მაგალითად ბროშურები, ბილბორდები, მულტიფილმები, კომიქსები, ბროშურები, პლაკატები, რესურს-ნიგნები და აუდიო-ვიზუალური რესურსები; პოლიტიკური ადვოკატირება და ლობირება.

გენდერულად მგრძნობიარე ენის გამოყენების მნიშვნელობა

ენა მნიშვნელოვან როლს ასრულებს საზოგადოებაში ქალისა და მამაკაცის პოზიციების აღქმასა და ინტერპრეტაციაში, რაც თავის მხრივ გავლენას ახდენს ქალებისა და მამაკაცების მიმართ დამოკიდებულებაზე. მამაკაცური ფორმის გარკვეულ სიტყვებს ან გამოყენებას, როგორც ზოგად ფორმას (უმრავლეს ენაში) შეუძლია დაჩრდილოს ქალები კანონში, ხელი შეუწყოს სტერეოტიპებს (მაგალითად, პროფესიებში) და სხვა საკითხებთან ერთად, უხილავი გახადოს ქალის როლები და საჭიროებები. ამ გზით ენა ხელს უწყობს, აწარმოებს და რეპროდუცირებს სექსისტურ და მიკერძოებულ აზრებს, დამოკიდებულებებსა და ქცევებს.

მიუხედავად იმისა, რომ გენდერულად ნეიტრალური ენა არ არის გენდერული სპეციფიკური და არ ეხება ქალებსა და მამაკაცებს, გენდერულად მგრძნობიარე ენა არის გენდერული თანასწორობა, რომელიც გამოიხატება ენით. პრაქტიკაში, გენდერულად მგრძნობიარე ენის გამოყენება ნიშნავს:

- გამორიცხული ტერმინებისა და არსებითი სახელების თავიდან აცილება, რომლებიც, როგორც ჩანს, ეხება მხოლოდ მამაკაცებს, მაგალითად, „თავმჯდომარე“, „კაცობრიობა“, „ბიზნესმენი“ და ა.შ.;

- სქესის სპეციფიკური ნაცვალსახელების თავიდან აცილება იმ ადამიანების მიმართ, რომლებიც შეიძლება იყვნენ მდედრობითი სქესის ან მამრობითი სქესის წარმომადგენლები (გამოიყენეთ „ის/ის“, „მას“ ან „ისინი/ისინი“ ნაცვლად „ის“);

- სტერეოტიპების, გენდერული ზედსართავეების, მფარველობითი და სექსისტური ტერმინებისა და გამოთქმების თავიდან აცილება (მაგალითად, ქალების მოხსენიება, როგორც „უფროსი“ ან „სუსტი სქესი“) და მითითებები ქალების ოჯახურ მდგომარეობასა და ტიტულებზე.

2009 წელს ევროპარლამენტმა მიიღო რეკომენდაციების სერია გენდერულად ნეიტრალური ენის შესახებ საპარლამენტო დოკუმენტებში გამოსაყენებლად, რომლებიც მიზნად ისახავს ასახავდეს

ევროპარლამენტის მუშაობის ორ განსაკუთრებულ მახასიათებელს: მის მრავალენოვან სამუშაო გარემოს და მის როლს.

სურათები, გრაფიკა, ვიდეო და აუდიო მასალები ასევე არის ძლიერი საკომუნიკაციო საშუალებები, რომლებიც გავლენას ახდენენ აღქმებზე, დამოკიდებულებებზე და სოციალურ ცვლილებებზე. ნერილობითი და ზეპირი კომუნიკაციისთვის გენდერულად მგრძნობიარე ენის პრინციპები ასევე უნდა იქნას გამოყენებული აუდიო და ვიზუალურ მასალებზე, მაგ. ვიდეოებზე, ფოტოებსა და ინფოგრაფიკაზე.

რატომ არის გოგონების განათლება ასე მნიშვნელოვანი

ყველა ბავშვს აქვს უფლება, ისწავლოს და მიიღოს კარგი ხარისხის განათლება, განურჩევლად სქესისა, სადაც ცხოვრობს ან რა გარემოებები აქვს. განათლებულ გოგონებს შეუძლიათ გააკეთონ ინფორმირებული არჩევანი არჩევანის ბევრად უკეთესი სპექტრიდან, გოგონების განათლება გადაარჩენს მათ სიცოცხლეს და ააშენებს უფრო ძლიერ ოჯახებს, თემებსა და ეკონომიკას. მიღებული განათლებით, რაც გენდერულ თანასწორობას უკავშირდება, გოგონები გაიგებენ საკუთარ უფლებებს, ექნებათ უფრო მეტი აღქმა რეალობისა, თუ რა არის საჭირო ჯანმრთელობისა და კეთილდღეობის მხარდასაჭერად და ექნებათ მეტი შესაძლებლობა დასაქმდნენ სრულყოფილად და მიაღწიონ თავიანთ პოტენციალს.

მიმაჩნია, რომ გენდერულ თანასწორობასთან დაკავშირებული განათლება და ინფორმირებულობა საუკეთესო ინდიკატორი იქნება ახალგაზრდა გოგონების ჯანსაღი მომავლისათვის. რაც მთავარია, ეს ყოველივე დადებითად აისახება მათი აზროვნების სწორად ჩამოყალიბებასა და განვითარებაში.

ძირითადი პრინციპები გენდერულად მგრძნობიარე კომუნიკაციისთვის

როგორც ქალები, ასევე მამაკაცები უნდა იყვნენ თვალსაჩინო და თანაბრად ინფორმირებული მედიაპროდუქტებსა და შეტყობინებებში. მნიშვნელოვანია უზრუნველყოს, რომ როგორც ქალების, ასევე მამაკაცების ხმა ჩართული იყოს პრესრელიზებში, ახალ ამბებში, გადაცემებში და სხვა კომუნიკაციებში, რომლებიც გამოიყენება მედიის მიერ საზოგადოების ინფორმირებისთვის და ცნობიერების ამაღლებისთვის. საკომუნიკაციო მასალების მომზადებისას მნიშვნელოვანია დაიგეგმოს, თუ როგორ შეიძლება ქალის და მამაკაცის ხმების აღქმა და უზრუნველყოთ, რომ ქალები ასევე ვიზუალურად იყოს წარმოდგენილი, როგორც თანასწორი ცხოვრების ყველა სფეროში.

გენდერული სტერეოტიპების გამოწვევა

გენდერულად მგრძნობიარე კომუნიკაციებს შეუძლიათ ხელი შეუწყონ გენდერული სტერეოტიპების გამონეწვას ენისა და სურათების საშუალებით. მნიშვნელოვანია, რომ თავიდან იქნას აცილებული სიტყვებისა და გამონათქვამების გამოყენება, რომლებიც აძლიერებენ გენდერულ სტერეოტიპებს, ისევე როგორც სურათებს, რომლებიც ასახავს მათ ან/და ძალადობას ახორციელებს. მნიშვნელოვანია აირჩიოს სურათები, რომლებიც ასახავს ორივე სქესის დაბალანსებულ წარმოდგენას და უზრუნველყოს, რომ ისინი არ ახდენენ დისკრიმინაციას ან ამცირებენ ადამიანს.

დასკვნა

მიუხედავად იმისა, რომ გენდერული უთანასწორობა მთელ მსოფლიოში საგრძნობლად შემცირდა, კვლავ რჩება სხვადასხვა გამოწვევა. ბევრ რეგიონში იზრდება ქალის საჯარო და კერზო სექტორებში. ბევრ რეგიონში შეინიშნება ქალის ნიგნიერების მაჩვენებლების სწრაფი ზრდა. გენდერული ხარვეზები განათლებაში მთელ მსოფლიოში მცირდება, ზოგან კი საერთოდ აღმოიფხვრა. პოლიტიკურ სფეროში ბევრ ქვეყანაში გაიზარდა ქალთა რაოდენობა არჩევით. მაგრამ მიუხედავად ამ მნიშვნელოვანი წინსვლისა, გენდერული თანასწორობა შესაძლებლობებსა და შედეგებში რჩება მიუწვდომელ მიზნად და გენდერული უთანასწორობა შენარჩუნებულია არა მხოლოდ როგორც ადგილობრივი ფენომენი,

არამედ სხვადასხვა ფორმით მთელ მსოფლიოში. გენდერული ხარვეზების მიმართულებით ქვეყნების უმრავლესობაში არსებობს განსხვავებები მამაკაცებსა და ქალებს შორის გადანყვეტილების მიღების უფლებამოსილებაში, ეკონომიკურ მონაწილეობაში, შესაძლებლობებზე ხელმისაწვდომობასა და სოციალურ ნორმებსა და მოლოდინებში.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. World Bank. 2015. Women, Business and the Law 2016: Getting to Equal. World Bank.
2. Duflo, E. 2012. "Women Empowerment and Economic Development." Journal of Economic Literature 50 (4): 1051–79.
3. ქალი და კაცი საქართველოში - სტატისტიკური პუბლიკაცია, 2023წ.
4. <https://www.geostat.ge/ka/single-categories/115/genderuli-statistika>
5. <https://www.bdo.ge/ka-ge/blogs-1/evp-blog/gamocveva-rkvelastvis-tu-erteulebis-interesi>
6. (2023, ნოემბერი, 13). Georeia's progress towards EU candidate status: the European commission's assessment. Retrieved from: <https://civil.ge/archives/568874>
7. (2023, ნოემბერი, 8). EU Commission to recommend Georgia's candidacy with 9 conditions. აღებულია: <https://frontnews.ge/en/news/details/49003>